

cultuur nieuws

Marcel

Harde lockdown, dag 2

Ik zat in de kleine kamer, zij had een Zoomoverleg in de keuken. In de woonkamer heersten Lucie van Roosmalen (5) en Leah van Roosmalen (3). Ik was gevraagd om de ambtenaren van de gemeente Arnhem toe te spreken. Het moest 'opbeurend', ze hadden een extra zwaar jaar gehad.

Tevoren was er paniekerig contact met de technische dienst van de gemeente Arnhem. Drie man sterk, ze probeerden een mail met een link te versturen.

In de woonkamer hadden ze beesten uit de kerststal gehaald.

Ruzie over wie met de koe mocht gooien. Ik ernaartoe. Ik nam de koe en de rest van de kerststal in beslag. Met de kerststal achter de laptop.

Verbinding met de hal van het gemeentehuis. De ambtenaar die het presenteerde en de gemeentesecretaris zaten al ruim voor de digitale bijeenkomst onder een kerstboom. De gemeentesecretaris was in zijn kersttrui.

Ik kreeg een compliment: leuk die kerststal! Er keken 522 ambtenaren.

Ik heb best vaak medelijden met mezelf, maar er waren dus ook mensen voor wie ik een cadeau ben. In Arnhem gaat veel mis, maar deze kerstshow hadden ze groots aangepakt. Er werd geschakeld naar een verslaggever op straat. Hij ging aanbellen bij iemand van de dienst ruimtelijke ordening die een bloemetje had verdiend.

Er waren dus ook mensen voor wie ik een cadeau ben

De vrouw van de betreffende ambtenaar deed open. „Sorry, maar Gerard zit te bellen.”

Terug naar de kerstboom in de studio, diepte-interview met een leidinggevende die een tekening van het stadshuis van na corona toonde. Groen, duurzaam en flexibele werkplekken. 'SAMENwerken' stond erboven.

Hij zei dat zijn deur altijd openstaat voor iedereen.

Vraag die de ambtenaar die het presenteerde liet liggen: „Maar er zijn toch geen deuren meer?”

Dan een zangeres, een stadsdichter en een interview met een ambtenaar die vanwege corona aan de beademing had gelegen, hij was inmiddels weer met dubbele energie aan de slag.

Twee dochters aan de deur. De iPad was leeg.

Appje van hun moeder: „Jij bent nu toch klaar?”

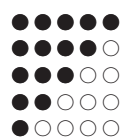
Ik bluste de brand, suste de vriendin en was net op tijd terug voor de gemeente Arnhem. Gesprek met de man onder de kerstboom. Daarna alleen mijn hoofd op het scherm. Ik zag mezelf vertraagd. Na de laatste zin een zwart scherm, daarna toch nog onverwacht contact met de ambtenaar onder de kerstboom. We keken elkaar aan.

Het handje van Leah van Roosmalen op mijn dijbeen.

Ze had in haar broek geplaatst.

Marcel van Roosmalen schrijft op deze plek een wisselcolumn met Ellen Deckwitz.

Zo leest u de NRC waardering

buitengewoon
zeer goed
goed
matig
zwak

RECENSIE **TENTOONSTELLING**

Verontrustende indringers in de succesverhalen van toen

Met haar schilderijenserie *Monument der Regentessen* plaatst Natasja Kensemil kanttekeningen bij de rol van vrouwen in de zeventiende eeuw.

Door onze medewerker
Tracy Metz

De hologische regentessen op de schilderijen van Natasja Kensemil vertellen een heel ander verhaal over de zeventiende eeuw, voorheen bekend als de 'Gouden Eeuw', dan hun zelfvoldane tegenhangers op de historische groepsportretten in de Amsterdamse Hermitage. Ze zijn weliswaar met dik olieverf geschilderd, maar door de witte bovenlaag lijken ze haast transparant, en daarmee spookachtig.

Kensemil heeft de regentessen alle vertrouwde attributen van welvaart en aanzien meegegeven: juwelen, molensteenkragen, gewaden. Maar tussen de weelderig geschilderde succesverhalen van toen zijn ze toch verontrustende indringers. En dat is nou net de bedoeling.

Nieuwe blik op koloniale erfenis

Het Amsterdam Museum heeft deze grote zaal opnieuw ingericht om tijdelijk plaats te bieden aan Kensemils serie *Monument der Regentessen*, bestaande uit een negenluik en vijf schilderijen. Dit is de tweede 'tijdelijke aanvulling' van deze zaal. De eerste was het project *Hollandse Meesters Her-Zien* van theatermaker Jörge Tjón A Fong.

Groepsportretten van de 17e Eeuw, Natasja Kensemil.

Met haar reeks plaatst Natasja Kensemil kritische kanttekeningen bij zowel de rol van vrouwen in de samenleving van toen als bij het kolonialisme dat de bron was van hun rijkdom. Twee schilderijen in de reeks verwijzen naar de koloniale erfenis en proberen daar een nieuwe blik op te geven. Het schip de Witte Olifant fungeert als symbool van de scheepvaart en handel in de koloniale tijd, maar de gebruikelijke bravoure van zo'n maritiem tafereel is ver te zoeken: het krijtzwitte schip zweeft onwezenlijk tussen water en lucht. Het andere is een verbeelding van het Amazoneregenwoud dat nu ten dienste staat van onze welvaart zoals de overzeese gebieden toen.

Archetypes

Het sterkste deel van het project zijn de regentessen. De meesten zijn 'ar-

chetypes' die Kensemil heeft samengesteld uit verschillende vrouwen uit die tijd. Twee zijn echter portretten van vrouwen die werkelijk hebben bestaan. Maria Munter (1637-1688) was getrouwd met bewindhebber Isaac Jan Nijs (1625-1690) van de West-Indische Compagnie. Zelf was ze regentes van het Burgerweeshuis, waarin nu het Amsterdam Museum huist. De ander is Eva Ment (1606-1652), echtgenote van de nu omstrede Jan Pieterszoon Coen (1587-1629).

Hun spookachtige voorkomen vindt Kensemil zelf niet griezelig, zegt ze: „Ik zie het meer als schoonheid en vergankelijkheid ineen.”

Tijdens de nieuwe wekelijkse talkshow AM Live van het museum liet ze een foto zien van haar atelier, waar op tafel een boek van de Belgische expressionist James Ensor lag. De verwantschap met zijn lugubere personages is evident.

In de zeventiende eeuw was het laten schilderen van je portret een bevestiging van je maatschappelijke status. Als vrouwen hadden de regentessen geen formele macht, maar wel invloed, bijvoorbeeld doordat ze getrouwd waren met rijke en machtige mannen.

Het Amsterdam Museum heeft met steun van het Mondriaan Fonds Kensemils negenluik aangekocht. Zo krijgen de regentessen na eeuwen toch nog de plek die hen toekomt.

Beeldende kunst

Natasja Kensemil – Monument der Regentessen. T/m 29/08/21 in het (nu tijdelijk gesloten) Amsterdam Museum in de Hermitage. ●●●●○

THEATER

Bij nieuw 'krimi-hoorspel' van het Rosa Ensemble zit iedereen op de eerste rij

In 2017 schoot het Rosa Ensemble in de roos met 'kijk- en luisterthriller' *De Deense Detective*, kruising tussen krimi en hoorspel, live opgenomen voor publiek. Vorig jaar verscheen een nieuw seizoen. En nu is er een derde vervolg, *De val van Chris Coubergh*, één voorstelling van anderhalf uur.

Politie-inspecteur Coubergh (Danieel Cross) wordt ingehaald door het verleden: de moordenaar uit seizoen 1 belt hem op, oud-collega Holder is ernstig ziek en Couberghs aanstaande vaderschap zorgt voor flashbacks naar de vermissing van zijn zoonje in seizoen 2. Intussen plukt men een onherkenbare drenkeling uit het IJ. Om de zaak voor de bevalling te sluiten sjoemelt

Coubergh met de bewijslast.

De logica van het verhaal is krullerig, passend bij het krimigenre. Een dwingende intrige ontbreekt. Couberghs motieven zijn moeilijk navoelbaar en zijn ontakeling blijft op afstand. Cross' coda op marimba mist daardoor louterende kracht.

Chris Coubergh overtuigt dankzij de originele vorm en de verrukkelijke subtiliteiten van het geluid. En dankzij een draadloze hoofdtelefoon zit iedereen akoestisch op de eerste rij. Een fluisterlaag van stemmen en echo's laat gedachten en vermoedens borrelen. Doordat je getuig bent van de productie van de geluidseffecten krijgen de handelingen een theaterlike en muzikale - erg geestige - lading.

Daarbij komen de typetjes. Anne van Veen is met haar lizige fluisterstem een onorthodoxe verteller. Scenarist Florian de Backere bewaart zijn gruisigste bas voor 'mevrouw de officier'. De absurde scène waarin hij als Couberghs vrouw mid-bevalling op sleeptouw wordt genomen is een hoogtepunt.

Joep Stapel

Muziektheater

De val van Chris Coubergh door RO-SA. Idee/ scenario: Florian de Backere. Muziek: Floris van Bergeijk. Gezien: Huis Utrecht. Tournee vanaf 29/1, zie rosaensemble.nl ●●●●○

4.300.000

Het best bekeken filmpje op YouTube in Nederland dit jaar is de 'Bonaire-meneer' van Jochem Myjer - een fragment over een vakantie op Bonaire (**4,3 miljoen keer**). Op de tweede plaats staat de coming-outvideo van NikkieTutorials, waarin zij onthult dat

ze transgender is. Ook in andere landen was dat filmpje heel populair. De video van de vlogster staat op de vierde plaats van de YouTube-jaarl lijst in Australië en in Groot-Brittannië, op de zesde plek in de Verenigde Staten.

INTERVIEW **GEERTJAN LASSCHE** MAKER FRONTBERICHTEN

'In chaos kom je als journalist het verst'

Geertjan Lassche maakte tijdens de eerste golf *Frontberichten*. Zorgverleners filmde hun werk. Zondag is er een terugblik.

Door onze medewerker
Floor Zijp

Frontberichten was zo succesvol, omdat de crisis zo erg was. In paniek en chaos kom je als journalist het verst. Iedere oorlogsverslaggever zal dat met me eens zijn”, zegt documentairemaker Geertjan Lassche (44). Hij bedacht in de begindagen van het coronavirus in Nederland televisieprogramma *Frontberichten*. Dat slaat aan. Het dagelijks beeldmagazine trekt zo'n miljoen mensen per aflevering en won op een haar na de Nipkowschijf. Nu is er een special: de terugblik op een crisis die nog duurt. Het idee van *Frontberichten*: een pallet zorgverleners vlogt met eigen telefoon op en over hun werk. Een vorm uit nood geboren, want waar een levensgevaarlijk virus achter deuren waart, komen cameraploegen er niet in.

Waarom nu al een terugblik op de crisis?

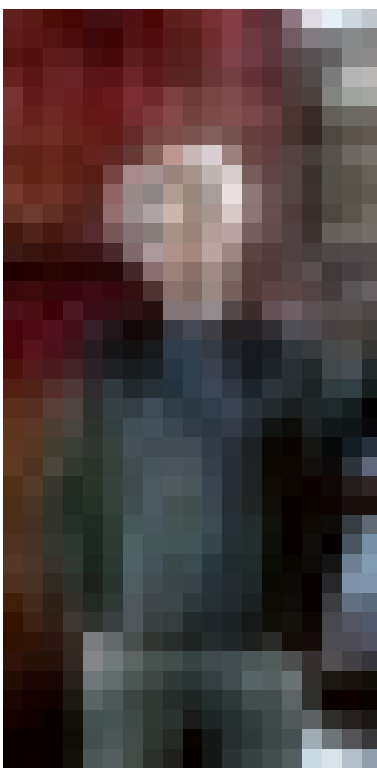
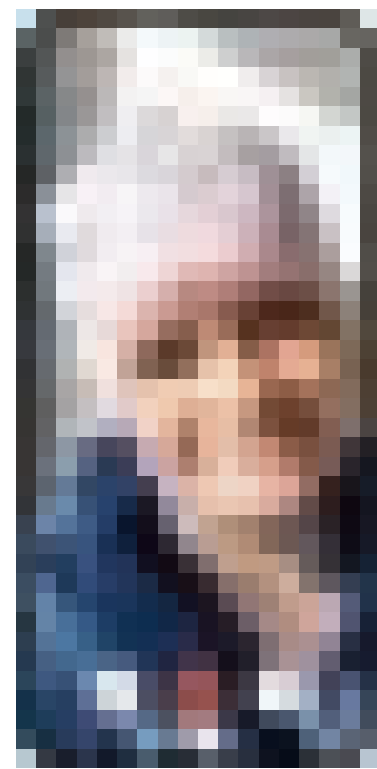
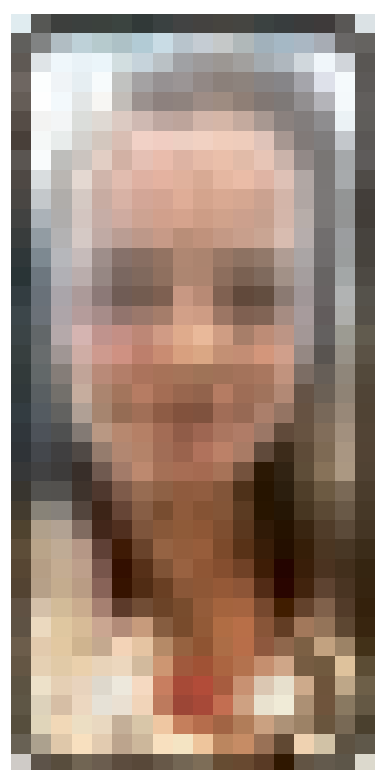
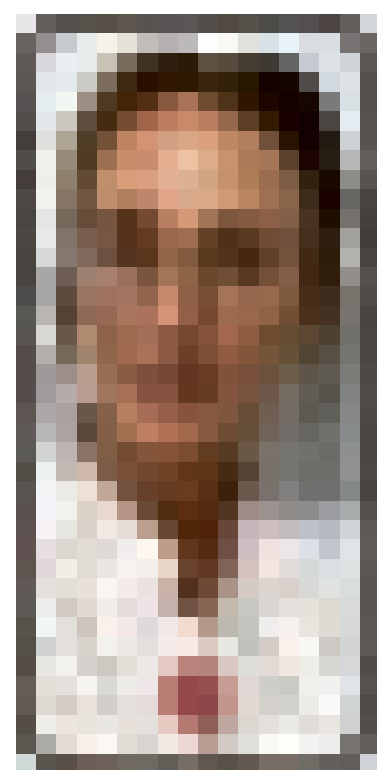
„Er komt veel op ons af met het naderend vaccin. Straks begint 2021. Ik denk dat het - na die prik - een hippiejaar wordt met een explosie aan feesten. Voor je het weet zijn we de wanhoop en angst voor de onbekende dreiging vergeten. Vergeten dat dat ertoe leidde dat wij mensen hebben laten sterven in eenzaamheid.”

Eerder zei u in interviews dat een tweede golf een tweede serie zou betekenen. We zitten er nu middenin. Waar blijft serie twee?

„Ha, nou, de politiek wilde dat erg graag. Kamerleden en andere mensen vanuit de overheid hebben meermalen aangedrongen op een vervolg. Dat is gevaarlijk terrein. Het is mooie bijvangst als een programma een bijdrage levert aan bewustwording of het naleven van maatregelen, maar we zijn geen verlengstuk van de overheid. Maar dat is slechts één van de redenen. Wij vechten voor authenticiteitsmateriaal en dat werd steeds lastiger. Het maken van de serie is op te delen in drie fases. In de eerste deden organisaties, zoals de ziekenhuizen en dan vooral de persvoorlichting moeilijk, maar wilden zorgverleners zelf wel hun verhaal kwijt. Als de paniek toeneemt, stijgt de urgentie. Vloggers werden vrijmoedig en maakten echte video's. Hoe meer de dreiging afneemt, hoe meer het persapparaat zich weer mengt. Voor ons is het dan vreselijk lastig inschatten wat nog ongepolijst is.”

Wat was de grootste valkuil?

„Mijn grote angst was dat er een of ander figuur met een nepvlog zou komen die wij als authentiek zouden uitzenden. Een flapdrol met een mondmasker en een witte jas en dan vanuit de douche een verhaal ophangen. We hebben wel eens getwijfeld, zoals bij Manon, een pabostudent

In *Frontberichten* vloggen zorgverleners met eigen telefoon over hun werk. Onder, in het midden: maker **Geertjan Lassche**.

met een bijbaan als IC-schoonmaker. Ze nam de kijker helemaal mee met poëtische en soms bijna kinderlijk naïeve beschrijvingen. 'Check deze vrouw, echt check haar', aptte ik na haar eerste vlog naar de redactie.”

Een ander gevaar dat op de loer ligt, is het in beeld brengen van patiënten. Welke afspraken zijn daarover gemaakt?

„Er zal echt wel een keer iemand te zien zijn die niet geïnformeerd is. Als

iemand ons hierop wil pakken, gaat dat gebeuren. In principe vroegen wij altijd toestemming en veel mensen zijn onherkenbaar gemaakt.”

Het was aan de vloggers die toestemming te vragen. Kunnen zij goed genoeg uitleggen dat hun telefoonfilmpje bij een miljoenenpubliek terecht komt?

„Er was altijd contact tussen redactie en de zorgverleners die de video's maakten. Als het programma langer

was doorgegaan, had je hier statuten voor moeten bedenken. Patiënten-privacy gaat boven alles, maar journalistiek materiaal is belangrijk om te tonen. We proberen alles zo ethisch mogelijk te doen. In aanloop naar deze special hebben we een heel dorp doorzocht voor de toestemming van één zwaaiende mevrouw.”

Wat de vloggende hulpverleners betreft, vertelt u in eerdere interviews dat u hen inhoudelijk zo min moge-

lijk wilt sturen. Waarom is dat?

„Natuurlijk waren er vloggers die er niks van konden. Een arts van een mobiel medisch team filmde consequent een shot met driekwart de bus en dan haar eigen hoofd ergens klein links onder. Charmant. Zo'n slecht gedraaid filmpje kan juist heel erg raken. Ik probeer tot dat soort waarachtigheid te komen.”

Mist u die waarachtigheid in andere documentaires?

„Hoe streamingsdiensten documentaires aanpakken, vind ik eng. Zij beginnen meestal op de tekentafel. De perfecte dramaturgische verhaallijn is het belangrijkste. Tsjja, zo kun je alles spannend maken. Dat heeft niets met de werkelijkheid te maken. Een goed voorbeeld is het genre archief-films, zoals over Michael Jordan. Wie is de bron van het archiefmateriaal? Heeft diegene invloed gehad op het resultaat? Archiefbeeld is bovendien geweldig kostbaar. Giganten als Netflix en Disney zijn vrijwel de enige die het kunnen betalen en worden monopolist. Het maakt mij onrustig. We hebben ons mond vol over fake news, maar weten niet wie er is betaald en welke journalistieke afspraken zijn gemaakt bij de meest bekeken docuseries van het moment.

Straks is er een vaccin. Voor je het weet zijn we de angst en wanhoop vergeten

„Entertainment in journalistiek is een gevaarlijke ontwikkeling. Series worden gemaakt met de intentie om het publiek te laten doorkijken, cliffhanger na cliffhanger. Ik hou niet van al die opsmuk.”

U zegt vaker niet van opsmuk te houden. Toch zit er in de naam Frontberichten en de tekst van de voice-over ook flink wat oorlogsretoriek. Zo gaat het over 'gevecht', 'frontlinie' en 'strijd', is dat niet ook aandikken voor het effect?

„Bij de naam Frontberichten heb ik nooit gedacht aan soldaten of de sfeer van oorlog. Ik zag vlogberichten en dacht: waar gebeurt het nu? Aan het front, in dit geval in de zorg. Simpel. Later zeiden hulpverleners het zelf ook zo. Wij hebben ze gelooft ik nooit helden genoemd, zo ver zijn we niet gegaan. Maar het is een goed punt. Mediaberichten met dat soort terminologie stapelden zich, zeker tijdens de piek, in rap tempo op. Toen er discussie oplaaide over of het wel gepast is om het zo te omschrijven, werd er naar ons gekeken. Maar wij hebben die oorlogsassociatie niet verzonnen.”

Frontberichten: De Special, zondag, 20.15 uur, NPO 2.